

«Η δική μου άποψη σε γενικές γραμμές είναι η ακόλουθη: Πρέπει να αποτίσουμε τον δέοντα σεβασμό σε όσα παιδιά χάθηκαν τις μέρες εκείνες, διότι σήκωσαν το ανάστημά τους εναντίον της δικτατορίας [...] Από την άλλη πλευρά δεν πιστεύω ότι το Πολυτεχνείο μόνο του μπορεί να προβάλλεται τόσο πολύ, ώστε να υπερβαίνει τα επιτεύγματα και τις θυσίες του Πολέμου 1940-1941 και της Εθνικής Αντίστασης στην Κατοχή. Δεν είναι δυνατόν να υπάρχουν περισσότεροι δρόμοι και πλατείες με το όνομα “Ηρώων Πολυτεχνείου” από ό,τι με το όνομα “Καλπάκι”, “Πίνδος” ...».

Την άποψη αυτή έχει διατυπώσει ως νηφάλιος και προσεκτικός ιστοριογράφος ο γιατρός Αλέξανδρος Λ. Ζαούσης στον Β΄ τόμο (σελ. 223-4) του έργου του “Ο Εμπαιγμός” (Εκδόσεις Παπαζήση, 1998). Ομολογώ ότι απετέλεσε ενθάρρυνση στην πρόθεσή μου να εκθέσω παρεμφερείς σκέψεις επ’ ευκαιρία του εορτασμού της επετείου της εξεγέρσεως των φοιτητών στο Πολυτεχνείο το 1973. Κατ’ αρχάς με ενοχλεί, όπως καταλαβαίνω και πολλούς άλλους, αυτή η ετησίως επαναλαμβανόμενη την 17η Νοεμβρίου πορεία προς την αμερικανική πρεσβεία. Αφ’ ενός γιατί αποτελεί καθαρή καπηλεία από τους αριστερούς εν γένει ενός γεγονότος, στο οποίο οι ίδιοι δεν διαδραμάτισαν ουσιαστικό ρόλο, και αφ’ ετέρου γιατί το γεγονός αυτό καθ’ εαυτό με άλλους τρόπους αξίζει να τιμάται.

Ύστερα αυτή η παρέλαση (μπροστά από μια κεκλιμένη υπερμεγέθη κεφαλή) πλείστων όσων, από τον ανώτατον άρχοντα έως τα παιδάκια του Δημοτικού, με καταθέσεις στεφάνων και ρίψεις λουλουδιών, μου προκαλεί αμφιθυμία. Συγκεφαλαιωτικά: Κατόρθωσε το Κ.Κ.Ε να μετατρέψει τον εορτασμό της επετείου του Πολυτεχνείου σε μία πολιτική εκδήλωση, η οποία ασφαλώς βλάπτει το γενικότερο εθνικό μας συμφέρον. Από αυτή την πορεία τί θα έχει απομείνει πέραν της προκλήσεως προς μία φιλική χώρα (τα δύο μεγάλα κόμματα που εκπροσωπούν το 85% του ελληνικού λαού έτσι τη θεωρούν), η οποία, είτε μας αρέσει είτε όχι, παίζει ρόλο στην εξέλιξη και έκβαση υποθέσεων που μας αφορούν, όπως π.χ. το Κυπριακό. Ας σκεφτούμε, μια φορά τουλάχιστον, ωφελιμιστικά ως λαός: όπως ωφελιμιστικά σκεφτόμαστε για τα προσωπικά μας ζητήματα, κατ’ εξοχήν εμείς οι Έλληνες.

Λέω, γιατί η πορεία να καταλήγει στην αμερικανική πρεσβεία; Δεν υπάρχει καμία συγκεκριμένη απόδειξη αναμείξεως των ΗΠΑ στο πραξικόπημα του 1967. Σχετικά παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον δύο κεφάλαια (“Η προετοιμασία του Πραξικοπήματος” και “Το Δίλημμα του Κωνσταντίνου”) από το βιβλίο του δημοσιογράφου Αλέξη Παπαχελά “Ο Βιασμός της Ελληνικής Δημοκρατίας” (Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1997). Σε αυτά, με βάση απόρρητα αμερικανικά και άλλα έγγραφα της εποχής, περιγράφονται συγκεκριμένες προσπάθειες των Αμερικανών αξιωματούχων να αποτρέψουν τη σύγκρουση Γεωργίου Παπανδρέου-Βασιλέως Κωνσταντίνου και την προταθείσα από τον τελευταίο επιβολή δικτατορίας (που αποδεικνύει ότι δεν ήθελαν με κανένα τρόπο εκτροπή), όπως και αργότερα για να εμποδίσουν την κατάληψη της εξουσίας από τον Ιωαννίδη.

Κάθε ιστορική δράση έχει δύο όψεις: μία ανθρώπινη και την πολιτική. Η ανθρώπινη αναφέρεται στα κίνητρα και τη συμπεριφορά των πρωταγωνιστών και των άλλων που έδρασαν. Και από αυτή την πλευρά δεν μπορεί κανείς παρά να συμμερίζεται τον θαυμασμό για τον αυθορμητισμό, τον ενθουσιασμό, την τόλμη και το ουτοπικό όραμα των φοιτητών που εξεγέρθηκαν.

Η πολιτική όψη δεν παρουσιάζεται τόσο ξεκάθαρη. Φαίνεται πώς έπαιξε σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της εξεγέρσεως του Πολυτεχνείου (οι αριστερές οργανώσεις νεολαίας την

αντιμετώπισαν αρνητικά) η ανοχή, την οποίαν επέδειξε η αστυνομία κατά τις τρεις πρώτες ημέρες. Έτσι ξεθάρρεψαν ακραία στοιχεία, που είχαν παρεισδύσει και άρχισαν να επεκτείνουν την επαναστατική δράση τους εκτός του Πολυτεχνείου με μαχητικές πορείες και με επίθεση εναντίον του Υπουργείου Δημοσίας Τάξεως. Η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία χάνουν την ψυχραιμία τους και είναι τότε, κατά το χάραμα της 17ης Νοεμβρίου, που επεμβαίνει ο στρατός.

Για την ιστορική σημασία της εξεγέρσεως του Πολυτεχνείου: Έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι συνέβαλε στην πτώση της δικτατορίας. Δεν μοιάζουν πολύ πειστικά τα υπέρ της επιχειρήματα. Αν συνέβαλε κάπου, θα έλεγε κανείς ότι είχε πιθανώς ως συνέπεια την ανατροπή του Παπαδόπουλου. Λέω πιθανώς, γιατί την ανατροπή του Παπαδόπουλου φαίνεται ότι την εσχεδίαζε ο Ιωαννίδης από τότε που ο δικτάτορας άρχισε να κινείται προς την κατεύθυνση της πολιτικοποίησης της διακυβερνήσεως (Κυβέρνηση Μαρκεζίνη κ.α.). Ίσως, εν πάση περιπτώσει, να τη διευκόλυνε. Τότε -είτε αν συνέβαλε στην ανατροπή, είτε αν τη διευκόλυνε- οι μετέπειτα εξελίξεις οδηγούν πρώτα στην κυπριακή τραγωδία και ύστερα στην εξ αυτής πτώση της χούντας. Πιθανόν πάλι το σχέδιό της δια της Κυβερνήσεως Μαρκεζίνη επανόδου στην ομαλότητα, χωρίς την εξέγερση, να κατέληγε κάπου. Αλλά με υποθέσεις δεν ερμηνεύονται τα ιστορικά γεγονότα.

Για να επιστρέψουμε στις παρατηρήσεις του Α. Ζαούση. Τριήμερος εορτασμός της επετείου του Πολυτεχνείου, όταν έχουμε υποβαθμίσει τα σημαντικότερα για την ύπαρξη του έθνους γεγονότα της αντιστάσεως στις δυνάμεις του Άξονα Γερμανίας- Ιταλίας το 1940-41 και της καταστολής της κομμουνιστικής ανταρσίας 1946-49, αποτελεί χονδροειδή ιστορική ανορθογραφία. Γιατί πέραν των ήδη λεχθέντων, το Πολυτεχνείο ήταν ένα γεγονός τοπικής σημασίας. Ενώ η αντίσταση του 1940-41 συνέβαλε, κατά την εκτίμηση του ίδιου του Χίτλερ, στην έκβαση του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και η καταστολή της κομμουνιστικής ανταρσίας είχε διεθνή απήχηση· διότι ήταν η πρώτη κομμουνιστική ήττα στην ψυχροπολεμική αντιμετρηση Ανατολής-Δύσεως. Ήταν γεγονότα κοσμοϊστορικών διαστάσεων.

20 Νοεμβρίου 2015

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Ως συμμετοχή μου στον “θεσμικόν εορτασμό”(!) της επετείου του Πολυτεχνείου. Η αναπαραγωγή ενός κειμένου, το οποίο έχει δημοσιευθεί στην εφημερίδα *εστια* της 25^{ης} Νοεμβρίου 2006. Πριν από γεμάτα εννιά χρόνια. Και θα μπορούσε να έχει γραφτεί σήμερα. (Ένα ελαφρυντικό για την ξανακυκλοφόρηση). Η ακινησία του ελληνικού πολιτικού συστήματος!

«Με την ευκαιρία αυτή, η διατύπωση μιας επίκαιρης γνώμης (με το θάρρος της ηλικίας). Από έναν που έχει παρακολουθήσει (ως τακτικός θεατής στην πρώτη σειρά καθισμάτων και ως κομπάρσος) το θέατρο της πολιτικής από το 1945. Ζούμε μια κρίσιμη καμπή στην ιστορία της ανθρωπότητας. Μια μεταβατική φάση. Αβέβαιες ώρες δυσνόητων πληθυσμιακών (σχεδόν διπλασιασμός μέσα σε μια γενιά, μετακινήσεις) μεταβολών. Ώρες αφάνταστων επιστημονικών και τεχνικών καινοτομιών και εξελίξεων, που μετατρέπονται τάχιστα σε εργαλεία μετασχηματισμού των κοινωνιών και της παγκόσμιας οικονομίας. Η Ευρώπη κλονίζεται, αγωνιά. Η τρομοκρατία παίρνει τη μορφή θρησκευτικού, πολιτισμικού πολέμου. (The Clash of Civilizations του Huntington;) Μέσα σε αυτό το διεθνές περιβάλλον παραδέρνει η χώρα που λέγεται Ελλάδα. Για όσους θα μετάσχουν στην μεθαιριανή επιλογή ενός νέου ηγέτη της φιλελεύθερης αστικής παρατάξεως, ευχή να ενεργήσουμε με λαγαρόν ορθολογισμό. Η επιλογή είναι μεταξύ της χτεσινής αδράνειας και της δράσεως για την αντιμετώπιση της δραματικής πολύμορφης κρίσεως, που κοντεύει να μας καταποντίσει.

Μεταξύ των ανθρώπων του χτες και εκείνων όσοι έχουν επίγνωση της καταστάσεως και ρεαλιστικές ιδέες αντιμετώπισεώς της. Το μειράκιον, η υποψηφιότητά του, δείγμα γενικότερης πολιτικής ανωριμότητας. Και, κατ' εξοχήν, της δικής του. Ένας στοχαστικός κοινωνικός σχολιαστής, ο συγγραφέας Τάκης Θεοδωρόπουλος, ως συμπέρασμα σειράς συλλογισμών, καταλήγει απερίφραστα σε άρθρο του στη σημερινή ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ: «Προσωπικά δεν έχω αμφιβολία ότι ο καταλληλότερος γι' αυτόν τον ρόλο [να συνομιλήσει με τους Ευρωπαίους εταίρους σε κατανοητή γλώσσα] είναι ο Κυριάκος Μητσοτάκης,[...]Ο κ. Μητσοτάκης είναι ο καταλληλότερος. Και αυτό γιατί η Ν.Δ. δεν αφορά μόνο τους ψηφοφόρους της, αλλά και την Ελλάδα και τη δημοκρατία.»

20 Νοεμβρίου 2015